Viite: Kutsu Lakivaliokuntaan kuultavaksi 13.11.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta ja lakialoite LA 16/2016 vp laiksi rikoslain 2 c luvun 5 § muuttamisesta

Kriminaalihuollon tukisäätiö esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esitys koskisi muutosta ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmään. Tällä hetkellä vanki, joka rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet. Ehdotuksen mukaan kolmen vuoden määräaika pidennettäisiin viiteen vuoteen. Määräajan pidentäminen merkitsisi rangaistusjärjestelmän ankaroitumista. Esityksen toteutuessa ankarampaa kahden kolmasosan määräosaa sovellettaisiin niihin rikoksenuusijoihin, jotka uusivat rikoksen kolmen-viiden vuoden välillä.

Ensikertalaisuussäädöksen muuttamisesta aiheutuisi noin 2,2 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset päivittäisen vankiluvun kasvaessa noin 32 vangilla. Uudistus kohdistuisi siten suhteellisen harvalukuiseen joukkoon, joka uusii vankeuteen johtavan rikoksen oltuaan pitkään vapaudessa.

Esityksenkin mukaan muutos ei olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrikollisuuteen. Kriminaalihuollon tukisäätiö katsoo, että rikollisuuteen vaikutetaan paremmin panostamalla vankila-aikaiseen kuntoutukseen sekä kuntoutuksen jatkumiseen vapautumisen jälkeen, koska suurin osa rikoksista tehdään varsin pian vapautumisen jälkeen. Kuntoutuksella voidaan pidentää rikoksetonta aikaa.

Merkittävä osa vangeista suorittaa lyhyitä rangaistuksia. Heistä osa on ns. pyöröovivankeja, jotka voivat olla saman vuoden aikana toistuvasti vankilassa. Kokonaisrikollisuuteen on mahdollista vaikuttaa suuntaamalla resursseja tämän kohderyhmän kanssa työskentelyyn sekä samalla saattaa vankeja heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Erityisen suuri tarve on päihdekuntoutukselle vankila-aikana ja sen jälkeen. Tällä olisi enemmän vaikutusta rikolliseen käyttäytymiseen kuin esitetyllä rikoslain muutoksella.

Esityksen käsittelyyn on yhdistetty myös lakialoite LA 16/2016 vp, jossa ehdotetaan, että törkeisiin henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista tuomittuihin rangaistuksiin ei sovellettaisi lainkaan ehdonalaisen vapauttamisen säännöksiä, vaan näistä rikoksista tuomituilla olisi ainoastaan mahdollisuus päästä valvottuun koevapauteen kuusi kuukautta ennen rangaistuksen päättymistä. Kriminaalihuollon

tukisäätiö yhtyy lakiesityksessä todettuun lausumaan: ”Ehdotus merkitsisi käytännössä sitä, että lakialoitteessa mainittujen rikosten rangaistuksia ankaroitettaisiin suhteessa muihin rikoksiin. Tällainen yksittäisten rikosten rangaistusten ankaroittaminen tulisi lähtökohtaisesti tehdä muuttamalla rikosten rangaistusasteikkoja, eikä muutoksilla ehdonalaista vapauttamista koskeviin säännöksiin. Ehdotus voisi lisäksi aiheuttaa ennakoimattomia muutoksia tuomioistuinten rangaistuskäytäntöihin. Se myös monimutkaistaisi huomattavasti ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmää. ”